

katere je prisilil, da so postali njegovi delavci oziroma poslovojdje itd.

Kartel — to je očitno — pomeni nov korak na potu od malega obrtništva k veliki industriji oziroma k največji obrtniji, največji v tem smislu, da koncentruje in izpopolnjuje način proizvodnje do čim večje popolnosti. Ako je tak največji način produkcije bolj ekonomičen od velike industrije, ki dela na svojo roko, potem ga nobena moč na svetu ne more preprečiti, potem nam pri-
(Dalje sledi.)

Kmetijstvo.

Nekaj o ovčjereji.

Ovca ima dva parklja na vsaki nogi in štiri želodce, torej spada kakor goveja živina med prežvekovalce. Ovca ima prav toliko zob, kakor govedo; spodnji zobje imajo podobo lopatic. Ko je ovca stara $4\frac{1}{2}$ leta, menjala je navadno že vse zobe. V šestem letu ima ovca popolnoma uže vse zobe, in takrat je dorasla. Ovčji zobje so zelo slabi; v sedmem letu sta uže srednika škrbasta. V dvanajstem letu so pa vsi sprednji zobje pokvarjeni. Ovca ima zelo zakrivljene rogove, okroglast gobec, koža jej je zelo občutljiva. Ovca je plaha žival in tako občutljiva, kakor nobena druga, niti mokrote, niti mraza ne more prav prenašati. Toliko razločkov kakor ovca, nima nobena domača živina. Nekateri so velike, druge srednje, tretje zopet majhne. Nekateri so rogati, druge mulaste, nekateri črne, druge bele, tretje lisaste, nekateri kodraste, druge gladke, nekateri tanke, druge debele volne. Ovce so ali dolinske ali pa hribovske. Nekateri imajo debel in masten rep, druge tanek. Glavni razločki so v volni, v velikosti, v repu in v rogovih.

Po volni razločamo ovce v take, ki imajo 1. tanko, 2. take ki imajo srednjo in 3. take, ki imajo borno volno.

Najtanjšo volno dajo španske ovce, katere imenujemo „Merino“ ali Merinovke.

Ovca merinovka. Ta najplemenitejša ovca je srednje velikosti, po 30—40 kg težka, ima jako tenko in gosto volno, ki je zelo mastna in oljnata, zategadelj se te ovce rade oprase in so potem umazane videti. Naša borna ovca nima v bolj pusti volni mnogo masti, tedaj se ne umaže tako lahko.

Iz Španskega zaplodilo se je to pleme skoraj po vsi Evropi.

Tako so si na pr. na Francoskem v Kambauilletu iz španske ovce za pleme izredili tako, ki ima nekoliko manj tenko, dolgo volno, pa se tudi dobro opirati da, velika je in močna, zato je tudi za bolj mrzle kraje, če ima le mastno pas.

Starejša ovca vaga 40 do 60 kg; volne se dobi od nje 2 kg.

Razloček med to francosko in izvirno špansko je tedaj posebno ta, da je Kambauilletovka večja, tedaj je

zastran mesa prav dobra, pa vendar daje tudi prece-
tenko volno.

Angleška ovca ima dolgo, srednjo in kratko volno, med temi slovi Bakvelova, ki nima rogov, je kratkih nog, ima malo volne, ki pa je svitla kot svila. Med vsemi ovci se da ta najbolje opitati, ovni se spitajo do 60 kg. Izvrstne angleške ovce so nadalje takozvane Kotswood-Linkoln in Leicester ovce.

Jezerska ali trebiška ovca. Z jezerskimi in trebiškimi ovci zboljšamo in plemenitimo naše domače malovredne ovce najbolj in najbolj gotovo.

Jezerska in trebiška ovca izvirata iz tistega planinskega kraja na Laškem, ki se Bergamo imenuje in kjer redijo lepe ovce, ki se Bergamaške ovce imenujejo. Kako so pa prišle na Koroško, ui natanko znano.

Jezerska in trebiška ovca sta si v tem podobni, da ste obe veliki, da se dobro spitati daste, in da imate če tudi ne prav tanko, vendar lepšo volno, nego vse naše domače.

Te ovce imajo zelo izbočen nos in črno marogo okoli oči in ušes. Ta ovca potrebuje dobro pašo; kjer je le slaba kratka travica in kjer velika vročina pripeka, ne sponaša se dobro. Ona potrebuje visoko travo in senco. Ovca vaga 50 do 60 kg. Ovca dvakrat strižena da 1 kg volne. Mladi se ta ovca navadno dvakrat v letu, namreč maja in septembra meseca.

O reji ovac zapomni si sledeča pravila:

1.) Ovca v prostosti se plemeniti pozno jeseni in rodi navadno le jedno jagnje. Izkušnje uče, da je najbolje, ako se ovce spuščajo po plemenu meseca decembra; kajti potem pridejo uže vspomladi jagnjeta na svet in dobijo obilno in tečno pašo.

Ovca je za pleme pripravna, ko je stara blizu 18 mesecev. Oven naj se pa spušča še le, ko je dopolnil drugo leto. to je v tretjem letu. Do 12. leta so ovce pripravne za pleme.

2.) Ako hočeš od ovce dobiti lepo volno, glej posebno na to, da ne spuščaj ovna pred tretjim letom po plemenu, da sta oven in ovca v velikosti, v letih in po volni precej jednaka, ter da ovni niso predebili in imajo gosto, kratko in gladko dlako. Uže pri jagnetih spoznaš lahko, kakšno volno bodo imeli. Dolga in tenka ušesa pri jagnetih so znamenje tenke volne.

3.) Jagnje naj sesa 3 do 4 mesece. Čez 14 dni naj se pa začne že vaditi na lahko prebavljivo klajo, kakor so otrobi in sladko seno.

Ko so jagnjeta stara 4 do 8 tednov, se kopijo. Čim preje se to zvrši, tem okusnejše je meso in tem tanjša je volna. Po odstavljenju naj se poleti jagnjeta spuščajo na suh solnčen pašnik.

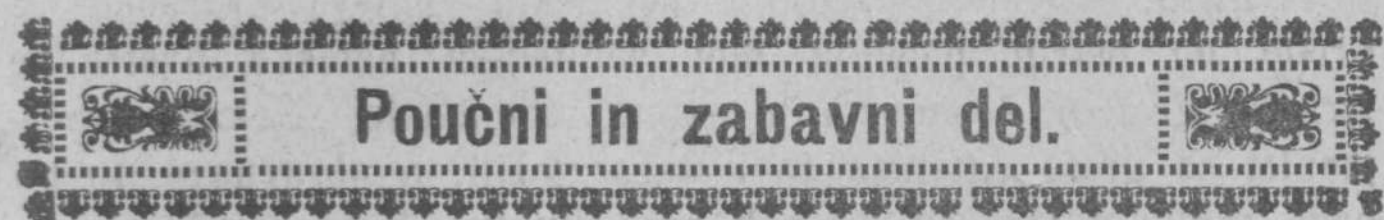
4.) Kadar so jagnjeta stara pol leta, loči ovne od ovac.

5.) Za ovce je najboljša in najcenejša paš. Če je delj časa deževno, da moraš ovce v hlevu imeti, pokladaj mrvo ali seno. Paša mora biti popolnoma suha. Dokler je rosa, ovca ne sme na pašo. Močvirni pašniki so ovci zelo škodljivi, na njih se ovce kmalu zapasejo in zbolijo.

Tudi je dobro, ako je na pašniku nekoliko drevja ki daje senco, da ob hudi vročini solnce ovac preveč ne prepeka.

6.) Zapomni si dobro, da so najhujši sovražniki ovcam: prah vročina, moča in slaba klaja; ako jih pred tem obvaruješ, odvrneš jim mnogo bolezni.

(Konec sledi.)

Poučni in zabavni del.

Gospodična Ema.

(Češki spisal V. Mrštik, poslovenil I. Kovač)

Gospod Kliment je nepotrpežljivo stiskal kljuko in čakal odgovora, kam se je preselila Nešporova obitelj.

Gospodar ni vedel ničesar.

„Še pred pol leta je bila tu.“

„Bila je, bila. A za Boga svetega, kaj jej hočete? To je vender — Zakaj ne greste k hišnici?“

„Ni je doma, prodajalnica je zaprta.“

Pa počakajte nekoliko, nekam je odšla, samo v mn se ne vtikajte z vsako stvarjo.“

Gospodar je skoro plakal. Roke so se mu tresle, neodločno se vznášale nad mizo ter hrupno udarile ob njo, desna se je s peresom zabodla v papir, leva pa je obupno zgrabila čelo. Uljudnost se je s surovostjo borila v njegovem obrazu. Zdajci se je odločil, privzdignil zadnji del telesa, skrčil noge pod stolom in naježivši se nad pisalno mizo, kazal z vso svojo vnanjostjo, da hoče imeti mir.

Gospod Kliment — mlad, lep gospod v kodrasti zimski suknji, z lepo zasukanimi brki v cvetočem obrazu — se je lahko poklonil upognjenemu hrbtu ter se z lepim poklonom zvil skozi vrata.

„Z Bogom!“

Nobenega odgovora. Škripanje peresa, hropenje nosu in drzanje podplatov, pomikajočih se po podu pod mizo.

Vrata se zapro, po stopnicah zašume čevlji lahko stopajočih nog.

„S sveta vendar ni izginila!“ je dejal Kliment sam pri sebi. Spotoma seže nehote v naprsni žep. Pod rokavico mu zašumi pismo za gospodično Emo. „A kje je, kje neki je? Stanovala je tu, v tej hiši na Smihovu. Vedno jo je spremljal prav do hiše. Takrat zadnji pot. Črni obris obleke se je še okrenil v plinovi svetlobi — bela roka se je dotaknila držaja — potem pa so zaškripala vrata in od spodaj je zaškripala vrata in od spodaj je zaklical sladek glas: „lahko noč, angelj moj, lahko noč.“ Od tega časa je odteklo mnogo vode, ugasnilo je poletje, izjokala se jesen, snegovi so odeli Prago, reke so zarastli ledovi. Čez pol leta je ni videl in danes, Bog ve, če se snide z njo.“

Gotovega o njej ni vedel ničesar. Bila je hči penzijeonista, okrajnega sodnika, davkarja ali svetnika, a niti tega ni vedel. Govorila je tudi o sestrah, a mlajši Heleni,

ki je hodila šivat in je zvečer igrala na klavir. Odšel je na Šlezko — prakticirat k sodišču. Dopisovala sta si, a ni trajalo dolgo. Spomin ss je ohlajal, srce se je izpa-metovalo, čedalje redkeje so priletavali golobički na zadnji strani zavitka — dokler ni iz Prage priletel zadnji, Nazaj ni hotel nobeden. Bila je zima na Šlezkem. Ljubezen je zmrznila na pol pota.

Kriva je bila ona! Zakaj ni pisala novič — zakaj se ni brigala za to, da ne piše? Pismo se je lahko zgubilo, bila je selitev, Bog ve, v kake roke je prišel list do kakih ust! Dobro, da ni pisal. Za to se ni zmenila ona, ni se zmenil on. Saj to je prirojeno! Nenadoma je pa prišel v Prago. Spomin je oživel v njem, srce je vzvihralo, duša je koprnela od žeje po davni ljubezni. Črno naličje se je pojavilo na obzorji kot spomin ter plaval čedalje bližje z dvema črnima ogloma pod njim. Hipoma je naličje padlo z belega čela, lasje so jej z mehko težo padli v razkošno naročje, rame so se stresle v burnem vzplamtenju strahu in ljubezni.

„Za Boga svetega, vzkiknila je takrat, sklepajoč roke pred tresočimi se ustnami, „kam naj se denem, kaka se vrnem domov?“ zaplakala je takrat, revica, potem pa je trepetala v njegovem naročji kot bakhantka v krempljih faunovih. Zapeljiva je bila ta misel in lepa kot greh . . . Ni si mogel kaj, šel jo je iskat, prositi jo odpuščanja Pisemce nanjo se mu je grelo na prsih.

A kako prositi jo odpuščanja? Nanjo vender ne more zvrčati krivde. Kaj de! — „Pošta je kriva“, rekel je Kliment, in spomnivši se zdajci, da že nekaj časa stoji na jedni stopnici, stopi za korak niže. Tako, — s tujo krivdo izmije svoj greh. „Ko bi vedela, kako slaba je pri nas pošta! Pisma se odpirajo, pisma se izgublajo — časih katero pride v roko poštarjevi hčerki. Poštar je imel zato že neprijetnosti. A pisma so se izgubljala kot poprej. To je vsa moja krivda. Mora verjeti, ko jej to povem, kako jednostavno je vse to — naravno. Jedno samo pismo! Komu pa se ne izgubi? Vsakemu. Ona je kriva, ker ni vprašala, sicer bi se kaj takega ne bilo zgodilo.“

Bil je že za vse pripravljen, ko je prišel v pritličje. Potrkal je in odprl, Vrata so držala v branjevsko prodajalnico. Z ulice je skozi okno in vrata svetloba bila v tesno sobico, kjer je stala široka, raznešena žena z dvema podbradkoma.

„Ali ne veste, kje tu stanuje gospodična Ema?“

„Ema, Ema?“ zatrobi branjevka z nosom v umazano krpo mesto robca, zavrti glavo na tolstem vratu ter si z dlami pogladi trebuh. „Nevem.“

V kotu je sedelo suho dekle, s hrptom oprto v zid, z nogami ven.

„To bo bržkone, tista gospodična, veš?“ pravi dekle tu „tista iz trejega nadstropja.“

„Ta ne stanuje več“, odslovi branjevka Klimentu.

„To vem, a kje stanuje sedaj? Ali je že dolgo proč?“

da najlaglje izvršiti pri tistih industrijah, v katerih poslovanje ima finančna uprava, vsled indirektnih davkov intenziven vpogled in na katerih delovanju je vsled istega vzroka zelo interesovana. Ta evidenca bo toliko zaneslivejša, ker se bo prihodnja kartelna komisija omejevala na to, da se bo posluževala svojih pravic, samo takrat, kadar pojde proti sklepom karteliranih podjetij, kateri nasprotujejo objektivnemu gospodarskemu položaju in so na škodo občinstvu ali fiskusu ali pa delavcem dotičnega podjetja. Ako bi se kartelne komisije vtikale tudi v druge, manj važne zadeve, bila bi nevarnost, da se karteli skrijejo pod drugo obliko, jako velika. Ako pa se bode zakon pametno, previdno in obzirno uporabljal, prouzroči že samo po svoji eksistenci, kar imenuje pl. Halle po vsi pravici odločilno točko za bodočnost kartelov, da bodo karteli previdno in zmerno rabili svojo moč.

Ako se ta znameniti legislatorni poskus posreči, potem se v bodočnost ozirajočemu se očesu kažejo velike perspektive. Že l. 1893. je angleški posestnik premogokopa Sir George Elliot nasvetoval, naj sklenejo vsi posestniki premogokopov na Angleškem mej seboj kartel, na čigar sklepe bi imela tudi vlada in bi imeli tudi delavci primeren upliv. Take velikanske združitve bi mogle postati za 20. stoletje to, kar so delniške družbe bile za naše, svojemu koncu bližajoče se stoletja. V tem okviru bi se mogli na skupno postopanje združiti vsi faktorji moderne produkcije in bi mogli v tej združitvi osredotočen o silo koncentrovati na rešitev velikega socialnega problema.

Kmetijstvo.

Nekaj o ovčjereji.

(Konec.)

7. Ako smo primorani rediti ovce v hlevu, pokladati jim moramo s prva dobro sladko seno in oves, pozneje dodene se tej krmi še krompir, repa in rezanica. Tedaj zadostuje v prvem mesecu ovci na dan 0.25 do 0.40 kg. sena in ovsa. Čez dva meseca potrebujejo še enkrat toliko sena, 0.1 do 0.2 kg. ovsa in zraven tega še krompir, repo in slamo.

Tudi prešnja detelja, grahora in trava je ovcam jako dobra piča.

Če hočemo od ovac dobiti mnogo volne, potem je najboljša, da jim dajemo dobrega sena in zrnja.

Ovce se najbolje spitajo v starosti 1½ do 3 leta. Jagnjec, kateremu se daje dosti sena in suhe detelje in razen tega tudi zrnja in otrobov, spita se lahko popolnoma v treh mesecih.

Jagnjeta, ki so v hlevu izrejena, so mnogo močnejša, tudi boljše volne so od takih, ki so na paši izrejene, volna na paši pa je lepša.

8. Ovca zahteva najčistejšo vodo. Če voda ni čista, je tudi žejna ovca ne pije. Preveč vode ovcam škoduje; posebno po zeleni detelji, grahori, po ječmenu in krompirju ne napajaj ovce nikdar takoj.

9. Ovcam je sol neobhodno potrebna. Ako jim daješ sol, obvaruješ jih mnogih boleznij. Odraslim ovcam in ovnom zadostuje na leto 1.5 do 2 kg. soli, jagnjetom pa 0.5 do 1 kg.

10. Za manjše število ovac ni potreba posebnega ovčjega hleva, prav lahko se napravi v govejem hlevu, v katerem se z deskami ogradi. Za večje število ovac je pa neobhodno potreben ovčji hlev. Njegova prostornost je odvisna od števila ovac.

Na vsako ovco računa se povprečno 0.9 kvadratnih metrov, na mrkača pa 1.2 kvadratnih metrov prostora. Ovčjega hleva tlakati ni treba. Dobro je pa, ako se ovčji hlevi v mrzlih krajih obokajo ali velbajo.

Okna naj bodo primerno velika in sicer naj merijo od 0.5 do 0.8 kvadratnih metrov. Vrata se napravijo 2.8 do 3.2 metrov visoka in 3.2 do 3.8 metrov široka. V hlevu bodi 12° R. toplote.

Sedaj naj nam bo dovoljeno, da tem svojim nasvetom, dodamo še nekoliko besedij o koristi ovac.

Ovce so nam koristne ne le z volno, ampak tudi z mlekom, z mesom in s svojo kožo.

Ovce nam dajejo volno bolj ali manj tanko, kakor je ovčja pasma. Z veliko natančnostjo so preračunali, da plemenita ovca daje po čez na leto prav čedno oprane volne 1 kg.

Ovce z borno in dolgo pa dajejo volne od 2 do 4 kg., če se dvakrat na leto strižejo.

Svetovali so nekateri, da bi plemenite ovce na leto po dvakrat strigili, ali izkušnje so pokazale, da to ni dobro, ker mnogo več taci, ki so jih dvakrat strigili, je pocepalo, in zraven tega se jim mora še več klaje dajati, da se ohranijo pri moči, katera se jim jemlje, ako se strižejo dvakrat.

Navadne ovce se strižejo spomladi in jeseni, včasih trikrat, ali pa celo vsake kvatre, tedaj štirikrat na leto.

Plemenite ovce se strižejo večjidel na spomlad, kadar mraz mine, da se mehkužna žival ne prehladi.

Predno jih strižejo, opero jim volno ali z gorko vodo ali z mrzlo v potocih, Imajo za striženje nalašč narajene škarje, ki gladko strižejo. Priden človek more 15 plemenitih ovac na dan ostriči, navadnih pa še več.

Tudi plemenite ovce nimajo po vsem životu enake volne. Volna se očitno loči v trojno. Najlepša je spredaj po hrbtu na vsaki strani od trebuha in na vsaki strani vratu, manj lepša je na zadnjih bedrih, po trebuhu, po glavi in po tilniku, najslabejša je po nogah, po prsih, pod trebuhom in po repu.

Ovca je tedaj dobra, ako je velika in se da dobro izpitati. Prav zaradi tega se visoko cenijo jezerske in trebiške ovce.

Tudi mleka nam dajejo ovce razmeroma velika. Iz ovčjega mleka se dela prav dober sir, ker je ovčje mleko mastnejše od kravjega.

Kosmate ovčje kože so za kožube, iz oguljenih pa se dela tanko usnje in tudi naša znana irhovina.

Kmetijski drobiž.

Zažvepljanje sodov. Če nalijemo vino koj po zažvepljanju soda do vrha, pobegne velik del žvepline kisline v zrak in tako zažvepljanje ne škoduje lahko vinu. Kadar prvič pretakamo novo vino, ko po navadi ni še popolnoma nehalo vreti, ni zakajati sodov, ker žveplinkava kislina zakesnuje vrenje. Rudečim vinom tudi ni dobro preveč zakajati posode z žveplom, ker jim žveplo pokvari barvo. Žveplo je v vinarstvu neobhodno potrebno, a njegova pretirana poraba škoduje več, kakor pa koristi.

Razkuževanje mlekarnic. V mlekarnice je dovajati svežega zraka. V ta namen naj se marljivo prezračujejo prostori o suhem vremenu, potem ne bo plesnivih glivic v mlekarnici. Če so stene vlažne, pobeliti jih je večkrat na leto z apnenim beležem. Stojala ali police je ohraniti vedno kolikor mogoče snažne, s tem zabranimo, da se ne vgnezdijo črvi. Vsako spomlad je stopala razložiti in dobro z milom oprati, a pri tem paziti tudi na razpokline in kote, da bo vse popolnoma osnaženo. Če je sir že napaden po črvih, zamorimo jih če poškopimo dotična mesta z alkoholom ali še bolje z eterjem.

Koliko soli je pokladati živini? Sol ugaja živini, ker oslaja krmo in pospešuje prebavljanje, lahko pa tudi škoduje. Če je namreč pokladamo preveč. Celo nevarna postane, če jo damo toliko, da povzroči solno zastrupljenje, ki se pojavlja v mršavosti živali, bljuvanju, hujšanju, oslavljenju zadnjega života, driski, kakor tudi vnetju želodca in čreves in prouzroči naposled tudi smrt živali. Zato opozarjamo kmetovalce, da zadostuje v navadnih razmerah na dan za živinče, za bike in težke pitalne vole 40 do 60 gramov, za uprežene vole 30 do 40, za molzne krave 20 do 30, za mlada goveda 10 do 20, za ovce in koze 2 do 6, za svinje 3 do 10, za konje 10 do 20 gramov živinske soli. Pravilno se krma enakomerno potroša s soljo, ali pomešamo sol med zrezano krmo, otrobe, itd., ali pa jo razstopimo v takoimenovanem napoju.

Poučni in zabavni del.

Gospodična Ema.

(Češki spisal V. Mrštík, poslovenil I. Kovač)
(Dalje.)

Pred kakega pol leta se je tudi peljal v drožki, ne od nje, marveč k njej. Zamudil se je nekje ter najel drožko, da bi ne prišel prepozno. Kako leno je takrat

stopalo koščeno kljuse! Ljudje so šli hitreje kot te štiri noge. Za Ujezdno brano je ven pomolil glavo ter od daleč ugledal nje beli muf, belo mačico okrog vratu z bunčicami pod brado. Guboviti obrobek krila se je o vsakem koraku težko, kačasto zasukal nazaj. Naglo je hodila sem ter tja ter ravno krenila proti Smichovu. Ustavil je ter skočil skozi vratca. Z jedno roko je plačal, z drugo pa stisnil njeno roko v pozdrav. Tisočkrat jo je prosil za zamero. — Ali se pač še spominja tega?

„Kaj poreče? Kako se prestraši, ko dobi pismo?“ nadejal se je Kliment in o sladki misli na nova razkošja ljubezni stisnil se je v kot drožke ter slikal v duhu prekrasne trenutke, katere je z njo preživel in še preživi. Gotovo preživi.

Zato jo išče, zato gre k njej.

Prvič jo je videl na ulici v spremstvu njene prijateljice, drugič v gledališču, tretjič v sladličarni na Vavclavskem trgu, kjer se shaja elegantni damski svet.

„Taka partija, ki ne plača“, zahršči mu najedenkrat v uho, in v ropotu voza, udarjanju podkva in škripanju vzmetij je slišal rezki, odporni, brezzobi smeh z mastjo in mesom zarastlega vratu. „To ni mogoče, gobec surovi! V sladličarno vender ne bo hodila, ako doma nimajo za stanovanje!“

Kliment se zgane v svojem kotu, ki mu je bil zdajci neprikladen, tesen, poln ostrin — tiščečih robov. „Ali bo še dolgo vozil? Ta počasnost! Še le Ujezdna vojašnica!“

In fujakar je vozil še počasnje nego poprej. Po životu mu je bilo mraz, v lice vroče, pritegnil je zimsko suknjo čez sredo in položivši roke na kolena, gledal skozi okno na ulico. Ljudje so hiteli okolu njega, kot da bi jih kdo metal za kočijo. Fasade so se vrstile, pomoli rastli, ulice so se širile in v globočini prospekta se je zalesketal bakreni zvonik Nikolajski, zelen na sivem polju Hradčan. Nad Prago se je že širil somrak, v voz je prodirala tema, pretkana po zlatih pramenih plinovitih svetilnic. In s temi lučmi, z večerno temo so prihajali skozi okno spomini na minolo zimo, na bele snegove, po katerih mu je ob strani hodila Ema z belo perutjo na klobuku, pritrjeni od leve strani k glavi.

Kliment je najedenkrat začutil v prsih nekaj kot resnično hrepenenje.

Pred očmi so mu zažarele luči, zablistala se stekla, zabelele mramorne mizice, okrog njih belih plošč je videl rdeč baršun, po katerem se je lenil elegantni svet. Bil je pri Stutzigu v sladličarni. Tam jo je prvič videl od blizu, pet korakov od sebe. Pred zobki je držala košček bele sladščice, z drugo roko pa je z belim robcem z ustnic brisala beli prah. Sedela je od strani. Jedno nogo je imela položeno čez drugo, konec levega čevlja je gledal ven, odbijajoč nanj padajočo svetlobo. Oči so blodile z mesta na mesto, z jedne stani na drugo ter premetavale bele pramene svetlobe, ki se je upirala v beli alabaster njenih roženic. Ni bila niti suha, niti polna, a mična, vsaka poteza na njej je bila izklesana,